

Medzinárodná vedecká konferencia
„AKTUÁLNE PROBLÉMY VOJENSKEJ LOGISTIKY A MANAŽMENTU ZDROJOV
V OBLASTI OBRANY A BEZPEČNOSTI - 2024“
23. októbra 2024, Liptovský Mikuláš

ANALÝZA VÝVOJA EKONOMICKÝCH DETERMINANTOV NA VOJENSKÉ VÝDAVKY SR V ROKOCH 2000-2023

Marika HÚLEKOVÁ

ANALYSIS OF THE DEVELOPMENT OF ECONOMIC DETERMINANTS OF SLOVAK MILITARY EXPENDITURE IN THE YEARS 2000-2023

Abstract:

This contribution deals with the analysis of economic determinants that affect the military expenditures of the Slovak Republic in the period from 2000 to 2023. The primary objective is to identify the main macroeconomic factors, such as gross domestic product (GDP), public finance deficit, inflation rate and unemployment, which shape the amount of expenditure allocated to defence. The author examines the relationship between the development of these indicators and defense spending, pointing out the fundamental impact of global security threats, as well as economic and financial crises, which led to significant changes in the allocation of financial resources. At the same time, the article analyzes the long-term commitment of the Slovak Republic within the framework of the North Atlantic Alliance to achieve a set defense expenditure of 2% of GDP and evaluates the achievements in fulfilling this goal. The results show that economic factors, including GDP growth and the development of public finances, have a significant impact on the state's ability to finance defense, but in times of crisis events, the need to strengthen defense plays a decisive role.

Keywords: *defence spending, security, defence, economic determinants, military expenditure, gross domestic product*

ÚVOD

Prebiehajúce zmeny v globálnom i regionálnom bezpečnostnom prostredí, zhoršovanie bezpečnostnej situácie vo viacerých oblastiach sveta, ako aj rast vojenských i nevojenských hrozieb vyvolávajú vo väčšine štátov potrebu zvýšiť úroveň ich bezpečnosti a obrany (Jurčák – Ivančík, 2023), s čím neoddeliteľne súvisí potreba udržiavať existujúce a budovať nové obranné spôsobilosti a kapacity. Vzhľadom na to, že zdroje, ktoré na to majú štáty k dispozícii, nie sú neobmedzené, sú nútené oveľa dôslednejšie prehodnocovať ako tieto disponibilné zdroje využijú (Horák a kol., 1998; Ivančík, 2012; Jirásková, 2022). Nasmerovanie zvýšeného objemu finančných prostriedkov do oblasti bezpečnosti a obrany totiž nevyhnutne vyvoláva napätie v rámci štátov z pohľadu financovania potrieb v ďalších

dôležitých sektoroch, ako sú zdravotníctvo, školstvo, sociálne veci, životné prostredie atď. Preto je nevyhnutné, aby sa na bezpečnosť štátu pozeralo komplexne.

Na bezpečnosť je v tejto súvislosti potrebné nazerať ako na trvalý, cyklický a nepretržitý proces potreby reagovania na hrozby a riziká vyplývajúce z okolia (bezpečnostného prostredia) subjektu (štátu) (Belan – Uchaľ, 2018; Majchút, 2018, Ivančík, 2022). Zároveň možno bezpečnosť chápať ako dynamický, multidimenzionálny, multisektorový a multifaktorový fenomén, ktorý je logicky a kauzálne spojený so všetkými oblasťami života ľudskej spoločnosti i sférami ľudského bytia (Hofreiter, 2006; Hofreiter – Zvaková, 2019; Ivančík, 2022). Zaisťovanie bezpečnosti, predovšetkým vonkajšej bezpečnosti štátu, a teda aj obrany jeho slobody, nezávislosti, suverenity, celistvosti a teritoriálnej integrity kladie v súčasnosti oveľa vyššie kvalitatívne nároky na spôsobilosti a kapacity ozbrojených síl a schopnosti vojenského i civilného personálu, čo si však zároveň vyžaduje vyššie výdavky zo štátneho rozpočtu (Horák a kol., 1998; Ivančík, 2012; Jirásková, 2022).

1 VÝDAVKY NA OBRANU A EKONOMICKÉ DETERMINANTY

Výdavky na obranu sú stále aktuálnou a polemiku vyvolávajúcou témou. Keďže výdavky na zaistenie obrany štátu je možné zabezpečiť jedine z rozpočtu štátu, tvoria pre ekonomiku výrazné bremeno. Pri plnení záväzkov vyplývajúcich z členstva v Severoatlantickej aliancii (NATO), zo zabezpečenia obrany štátu a udržania chodu národného hospodárstva je optimalizácia týchto výdavkov náročná. Výrazný vplyv na ich vývoj majú už vyššie spomínané nové bezpečnostné hrozby a vojnové konflikty v bližšom či vzdialenejšom teritóriu. Prístup jednotlivých štátov k zabezpečeniu obrany je odlišný.

Výdavky smerujúce do sféry obrany výrazne ovplyvňujú zabezpečenie mierového života a pripravenosť ozbrojených síl ako najdôležitejšieho nástroja štátu na zabezpečenie obrany, vytváranie nevyhnutných materiálových rezerv, rozvoj výroby pre potreby obrany, výskum a vývoj novej vojenskej techniky, zbraní a zbraňových systémov, prípravu obyvateľstva a teritória na obranu a pod. (Ivančík, 2012). Výdavky na obranu sú spojené s rozdeľovaním verejných prostriedkov zo štátneho rozpočtu na zabezpečenie realizácie jednotlivých programov, zámerov a cieľov v systéme zaručovania bezpečnosti a obrany štátu (Šefčík, 1999).

Objem finančných prostriedkov alokovaných na obranu je zrkadlom obrannej politiky štátu a jeho bezpečnostnej, obrannej a vojenskej stratégie. Slovenská republika preto pri vyčleňovaní výdavkov na obranu vychádza z Bezpečnostnej, Obrannej i Vojenskej stratégie Slovenskej republiky a zároveň z reálnych možností našej ekonomiky.

Systém obrany je v jednotlivých krajinách tvorený viacerými navzájom prepojenými prvkami (napr.: ozbrojenými silami – pozemnými, vzdušnými, námornými, špeciálnymi, národnou gardou, pohraničnou strážou, spravodajskými službami, obranným priemyslom, obrannou infraštruktúrou, špecializovanými inštitúciami štátnej správy, strategickými zásobami a rezervami, civilnou obranou a pod.), ktoré pôsobia v prospech zaručovania obrany štátu (Ivančík, 2012).

Objem výdavkov na obranu danej krajiny vychádza z ekonomických determinantov, ekonomických faktorov. Názory odborníkov zaoberajúcimi sa ekonomickými determinantami sa rôznia (tabuľka 1). Vo všeobecnosti do ekonomických determinantov patrí: veľkosť hrubého domáceho produktu (HDP), tempo rastu hrubého domáceho produktu, stav verejných financií - prebytok, deficit verejných financií, miera zadĺženosti štátu, miera inflácie.

Tabuľka 1 Ekonomické determinanty podľa autorov

Autor	Ekonomické determinanty
Nikolaidou(2008)	<u>Výška HDP</u> , výška vládnych výdavkov (bez vojenských výdavkov), podiel obchodnej bilancie na HDP krajiny
Dunne, Nikolaidou(2001)	<u>Tempo rastu HDP</u> , podiel úspor obyvateľstva na HDP, podiel obchodnej bilancie na HDP krajiny, menový kurz, miera inflácie, výška HDP na obyvateľa, veľkosť pracovnej sily
Solarin (2018)	<u>Výška HDP</u>
Sezgin, Yidrim (2002)	<u>Tempo rastu HDP</u> , výška exportu a importu, výška vládnych výdavkov (bez vojenských výdavkov)
Chlestos, Koliass (1995)	<u>Tempo rastu HDP</u>
Abdelfattah et. Al. (2013)	<u>Výška HDP</u> , podiel obchodnej bilancie na HDP krajiny
Brzoska (1983)	Výška zahraničného zadĺženia
Smyth, Narayan (2009)	<u>Výška HDP</u> , inflácia, výška zahraničného zadĺženia
Dunne, Perlo-Freeman, Soydan (2004)	Výška dlhu ako podiel na HDP, <u>výška HDP</u> , podiel exportu na HDP

Zdroj: Vlastné spracovanie

2 EKONOMICKÉ DETERMINANTY VÝDAVKOV NA OBRANU SR V ROKOCH 2000-2023

Pri časovom vývoji ekonomických determinantov ovplyvňujúcich výšku vojenských výdavkov Slovenskej republiky v rokoch 2000-2023 sme použili vývoj nasledovných makroekonomických ukazovateľov:

Medzinárodná vedecká konferencia
„AKTUÁLNE PROBLÉMY VOJENSKEJ LOGISTIKY A MANAŽMENTU ZDROJOV
V OBLASTI OBRANY A BEZPEČNOSTI - 2024“
23. októbra 2024, Liptovský Mikuláš

- Hrubý domáci produkt (HDP) v miliónoch EUR,
- Deficit verejných financií (DEF) v % HDP,
- Miera inflácie harmonizovaného indexu spotrebiteľských cien (HICP) v %,
- Miera nezamestnanosti (NEZ) v %.

Prehľad vývoja vybraných ukazovateľov ekonomických determinantov Slovenskej republiky za obdobie rokov 2000 až 2023 je uvedený v tabuľke 2. V získaných hodnotách makroekonomických ukazovateľov za sledované obdobie môžeme porovnať vývoj pred vstupom Slovenskej republiky do NATO v roku 2004 a po vstupe.

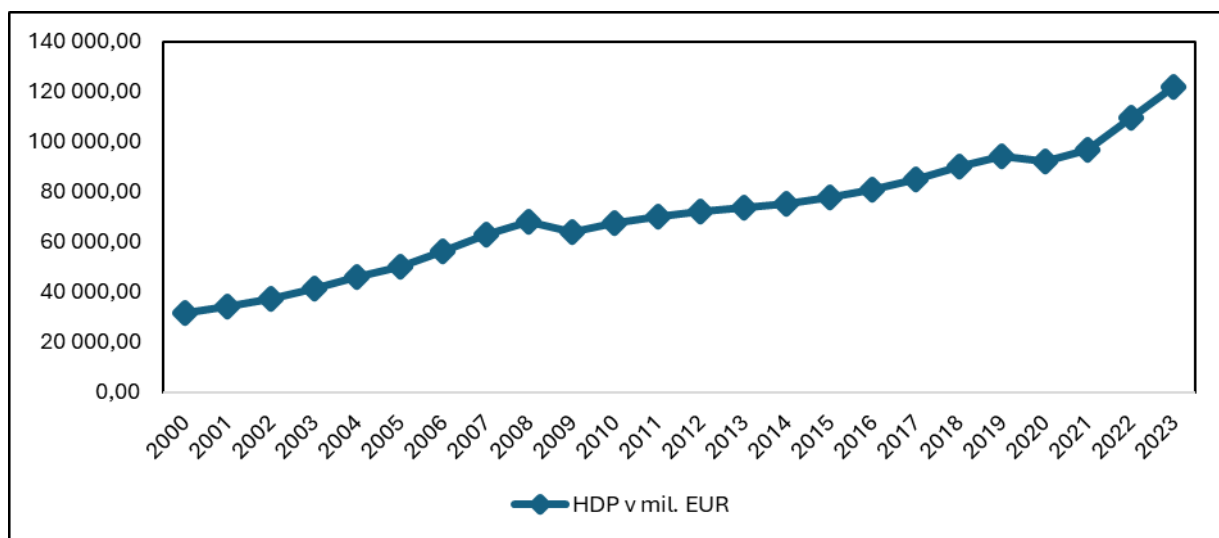
Tabuľka 2 Prehľad vybraných ekonomických determinantov SR za obdobie rokov 2020-2023

Rok	Hrubý domáci produkt (HDP)	Deficit verejných financií (DEF)	Miera inflácie (HICP)	Miera nezamestnanosti (NEZ)
	v mil. EUR	v %	v %	v %
2000	31 601,3	-12,63	12,2	18,7
2001	34 310,6	-7,22	7,2	19,2
2002	37 279,8	-8,22	3,5	18,5
2003	41 404,3	-3,12	8,4	17,4
2004	46 101,5	-2,32	7,5	18,1
2005	50 250,6	-2,87	2,8	16,2
2006	56 107,0	-3,58	4,3	13,3
2007	62 884,5	-2,05	1,9	11,0
2008	68 322,5	-2,52	3,9	9,6
2009	63 818,5	-8,15	0,9	12,1
2010	67 387,1	-7,47	0,7	14,4
2011	70 443,5	-4,30	4,1	13,5
2012	72 420,0	-4,35	3,7	14,0
2013	73 835,1	-2,88	1,5	14,2
2014	75 560,5	-3,10	-0,1	13,2
2015	78 070,8	-2,67	-0,3	11,5
2016	80 958,0	-2,57	-0,5	9,7
2017	84 985,2	-0,98	1,4	8,1
2018	90 201,8	-1,01	2,5	6,6
2019	94 177,0	-1,21	2,7	5,8
2020	92 079,3	-5,35	1,9	6,7
2021	97 122,5	-5,18	3,2	6,8
2022	109 651,9	-1,67	12,8	6,1
2023	122 156,2	-4,89	10,5	5,8

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa dát Štatistického úradu SR

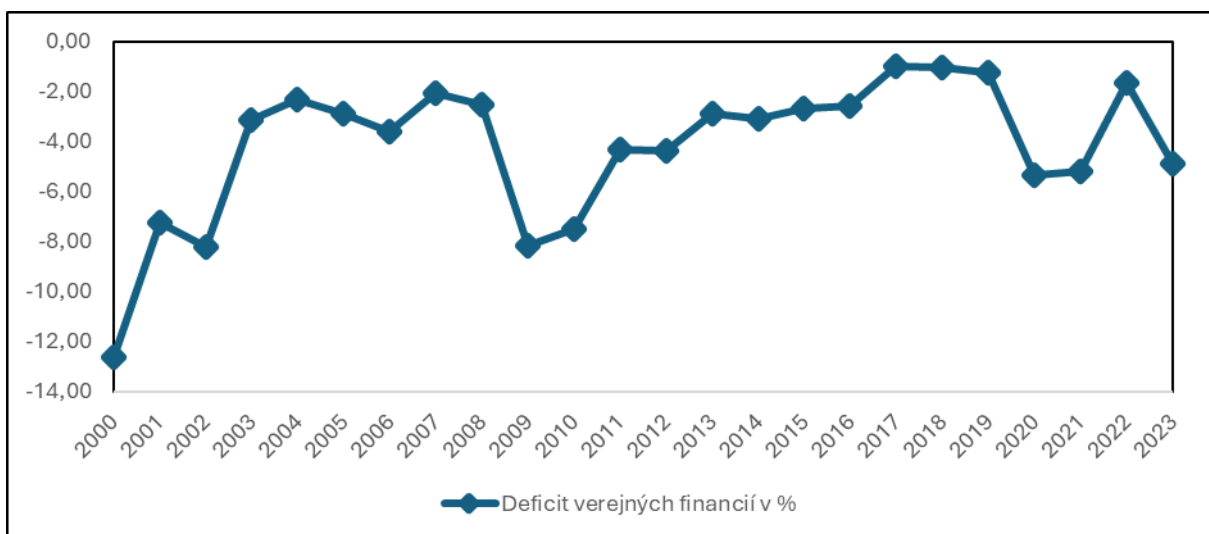
Hrubý domáci produkt definujeme ako celkovú peňažnú hodnotu tovarov a služieb, ktoré sú vyrobené za určité časové obdobie, obvykle za rok. V dôsledku toho HDP meria aj príjem získaný z tejto produkcie alebo celkovú sumu vynaloženú na konečné tovary a služby (mínus dovoz). Tento ukazovateľ je založený na nominálnom HDP (nazývanom aj HDP v bežných cenách alebo HDP v hodnote). Tento ukazovateľ je ako taký menej vhodný na porovnanie v čase, pretože vývoj nie je spôsobený len reálnym rastom, ale aj zmenami cien a PPP. Hrubý domáci produkt SR má od sledovaného obdobia t. j. od roku 2000 rastúci trend s výnimkou miernej stagnácie, prípadne poklesu v rokoch 2009 a 2020 (graf 1).

Graf 1 Vývoj Hrubého domáceho produktu SR v rokoch 2000-2023

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa dát Štatistického úradu SR

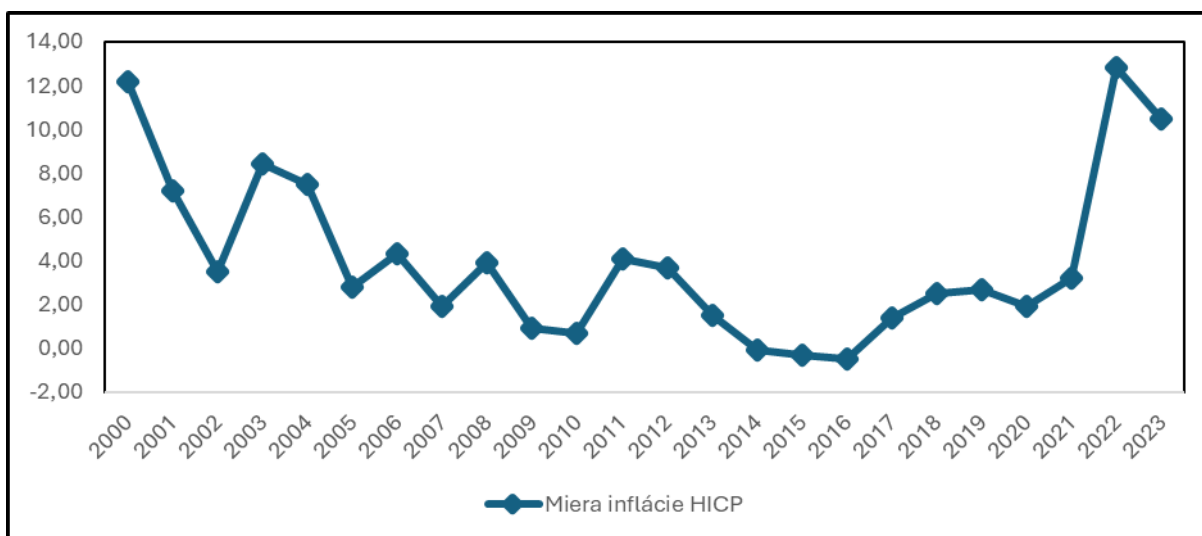
Ukazovateľ - deficit verejných financií v grafe 2 zobrazuje disproporciu medzi príjmami a výdavkami daného kalendárneho roku vo vzťahu k HDP v %. V sledovanom období rokov 2000 až 2023 bol rozpočet SR vždy v deficite. Dopad na krivku deficitu verejných financií mala od roku 2007 ekonomická kríza na predkrízovú úroveň sa vracia v roku 2013. Ďalším výrazným zlomom vo vývoji je rok 2020, čo spôsobila pandémia COVID-19.

Graf 2 Vývoj Deficitu verejných financií SR v rokoch 2000-2023

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa dát Štatistického úradu SR

Harmonizovaný index spotrebiteľských cien (HICP) je zoznam konečných nákladov, ktoré platia európski spotrebiteľia za položky v košíku bežného tovaru. Ide o zložené meranie inflácie v eurozóne a berie údaje o inflácii spotrebiteľských cien od každého členského štátu ECB a podľa toho ich váži do indexu. Index HICP vychádza z koša spotrebného tovaru z vidieckych aj mestských oblastí každého národa. Každý členský štát Európskej únie (EÚ) vytvára HICP na meranie inflácie. Graf 3 nám zobrazuje vývoj HICP v sledovanom období rokov 2000-2023 v SR.

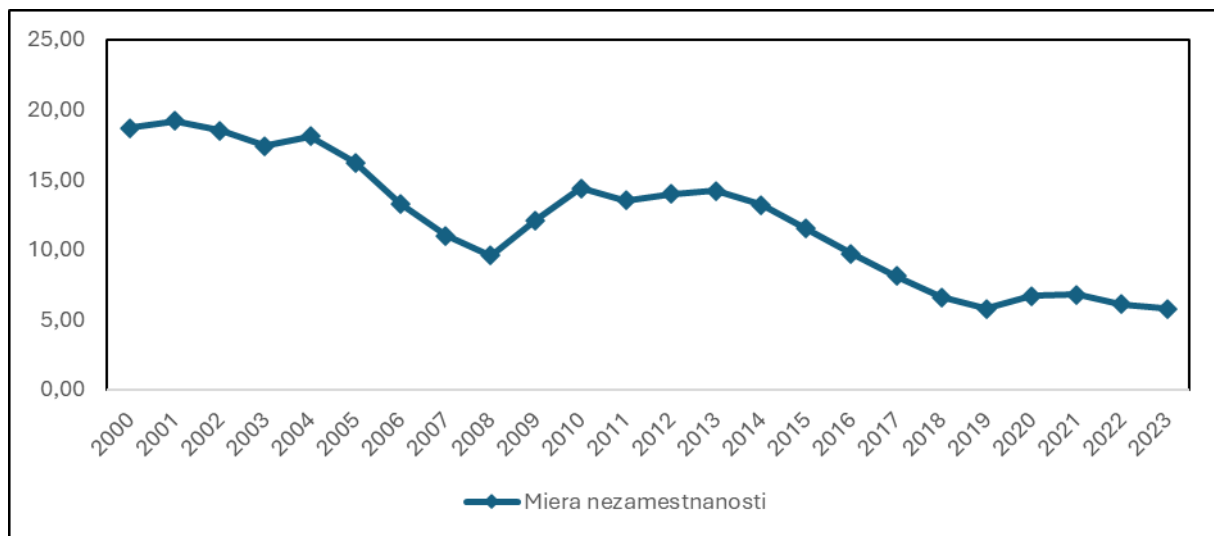

Graf 3 Vývoj Miery inflácie HICP SR v rokoch 2000-2023

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa dát Štatistického úradu SR

Mierou nezamestnanosti, ako ukazovateľom, sledujeme podiel počtu nezamestnaných na celkovom počte pracovných síl, t.j. počet nezamestnaných / počet pracovných síl (*100). Vyjadruje sa v percentách. Je to vážny ekonomický a zároveň i sociálny problém. V grafe 4 vidíme výraznú tendenciu poklesu miery nezamestnanosti v rokoch 2000 až 2023. V rokoch 2007-2008 je viditeľný rast miery nezamestnanosti čo bolo spôsobené ekonomickou krízou a na predkrízovú úroveň sa vracia v roku 2016.

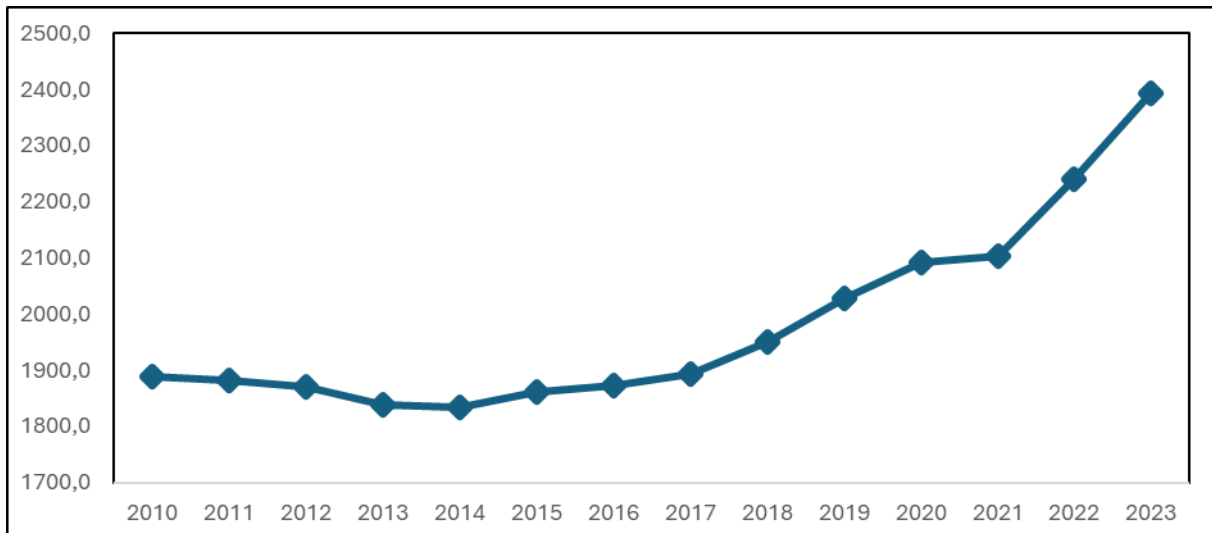

Graf 4 Vývoj Miery nezamestnanosti SR v rokoch 2000-2023

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa dát Štatistického úradu SR

3 VÝDAVKY NA OBRANU SR V ROKOCH 2004-2023

Zhoršujúcim sa globálnym a regionálnym bezpečnostným prostredím vo svete sa adekvátne zvyšujú v jednotlivých krajinách aj výdavky na obranu. Od roku 2015 celosvetové výdavky v objeme 1862 mld. USD vzrástli v porovnaní s rokom 2023 na 2393,6 mld. USD, čo predstavuje nárast o 531,6 mld. USD (28,55 %) (graf 5). Nadmerný nárast výdavkov vo svete na obranu je v krátkom časovom období a to v rokoch 2021 až 2023 výrazne ovplyvnený vojenskými konfliktmi, najmä vojenským konfliktom medzi Ruskom a Ukrajinou. V tomto období došlo k zvýšeniu výdavkov o 289,5 mld. USD. V období rokov 2021 – 2023 najviac výdavkov na obranu alokovali Spojené štáty americké, Čína, Rusko, India a Saudská Arábia.

Graf 5 Výdavky na obranu vo svete v rokoch 2010 až 2023 (v mld. USD)
Zdroj: SIPRI, 2024

Výdavky na obranu Slovenskej republiky sú bližšie sledované najmä od vstupu do Severoatlantickej aliancie od roku 2004. Hlavnou zložkou výdavkov na obranu sú platby pre ozbrojené sily financované z rozpočtu ministerstva obrany. V rámci hodnotenia výdavkov na obranu vo svete ozbrojené sily zahŕňajú pozemné, námorné a vzdušné sily, ako aj spoločné formácie, ako sú administratíva a velenie, sily špeciálnych operácií, zdravotná služba, logistika a pod. Môžu zahŕňať aj časti iných síl, ako sú pobrežná stráž atď. V takýchto prípadoch sa výdavky zahŕňajú len v pomere k silám, ktoré sú vycvičené vo vojenskej taktike, sú vybavené ako vojenská sila, môžu pôsobiť pod priamou vojenskou právomocou v nasadených operáciách a reálne môžu byť nasadené mimo územia štátu na podporu vojenských síl.

V roku 2014 sa prezidenti a predsedovia vlád NATO dohodli, že vyčlenia 2 % svojho národného hrubého domáceho produktu (HDP) na výdavky na obranu, aby pomohli zabezpečiť trvalú vojenskú pripravenosť NATO. Toto rozhodnutie bolo prijaté v reakcii na nezákonnú anexiu Krymu Ruskom a uprostred širšej nestability na Blízkom východe. Závazok investícií do obrany z roku 2014 vychádzal z predchádzajúceho záväzku splniť túto smernicu 2% HDP, ktorú v roku 2006 schválili ministri obrany NATO. Smernica 2 % HDP je dôležitým ukazovateľom politického odhodlania jednotlivých spojencov prispieť k spoločnému obrannému úsiliu NATO.

Pri analýze vývoja výdavkov na obranu Slovenskej republiky v pomere k HDP v % a v mil. EUR sme vychádzali z údajov uvádzaných v NATO za obdobie rokov 2007 až 2023 (tabuľka 3, graf 6 a 7). V grafickom znázornení výdavkov na obranu SR v mil. EUR (graf 6) je

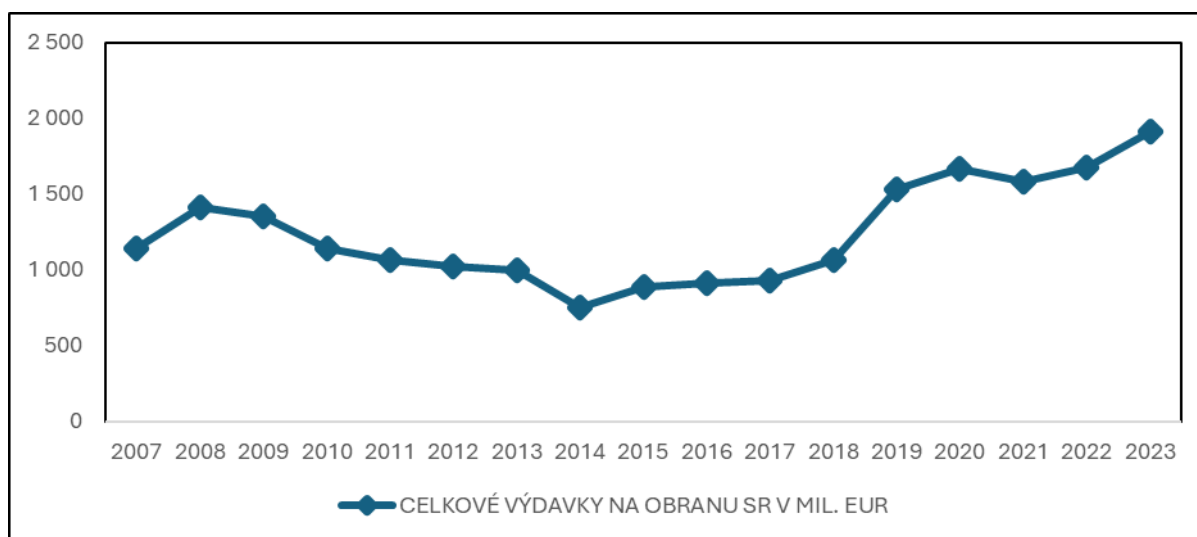

viditeľné obdobie ekonomickej krízy, kedy došlo k zníženiu výdavkov alokovaných na obranu ako aj rastúci trend v čase vzniku vojnového konfliktu na Ukrajine.

Tabuľka 3 Prehľad výdavkov na obranu SR v mil. EUR a v % k HDP v období 2007 – 2023

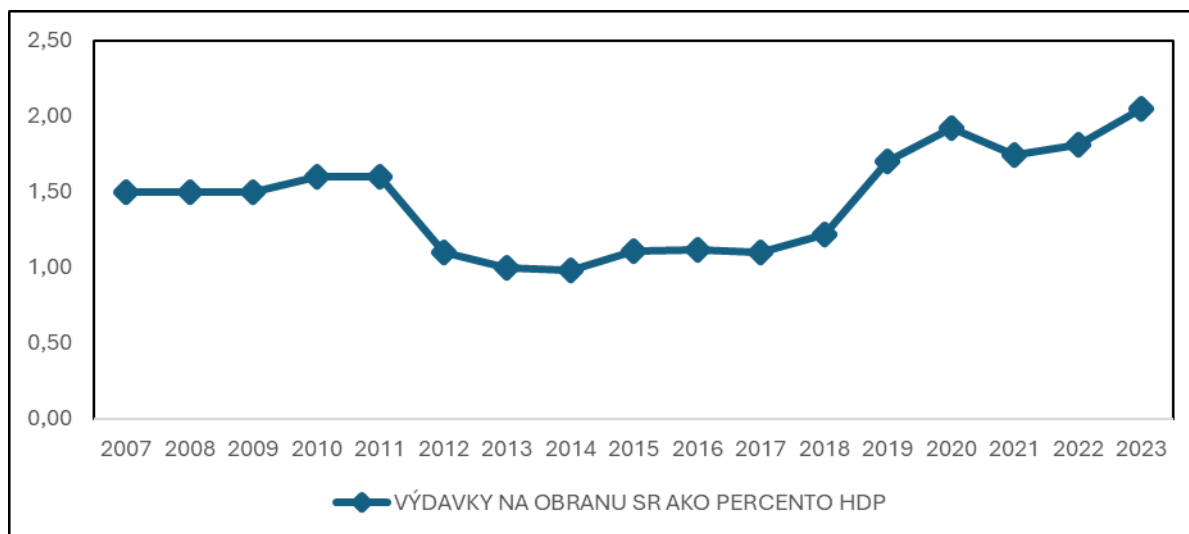
ROK	CELKOVÉ VÝDAVKY NA OBRANU SR V MIL. EUR	VÝDAVKY NA OBRANU SR AKO PERCENTO HDP
2007	1139	1,5
2008	1411	1,5
2009	1350	1,5
2010	1138	1,6
2011	1065	1,6
2012	1020	1,1
2013	997	1,0
2014	750	0,98
2015	889	1,11
2016	912	1,12
2017	928	1,10
2018	1069	1,22
2019	1528	1,70
2020	1666	1,92
2021	1582	1,74
2022	1672	1,81
2023	1914	2,05

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa dát NATO

Graf 6 Výdavky na obranu v SR v rokoch 2007 až 2023 (v mil. EUR)

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa dát NATO

Graf 7 Výdavky na obranu v SR v rokoch 2007 až 2023 ako % HDP
 Zdroj: Vlastné spracovanie podľa dát NATO

Slovenská republika, ako členský štát NATO, v roku 2023 splnila záväzok vyčleniť 2% z hrubého domáceho produktu na výdavky na obranu. Obdobne by to malo byť aj v roku 2024.

Pri porovnaní vývoja HDP v mil. EUR v grafe 1 s vývojom výdavkov na obranu SR v mil. EUR v grafe 6 môžeme sledovať, že rast krivky HDP nekopíruje vývoj výdavkov na obranu. Na základe vyššie uvedených grafických znázornení môžeme konštatovať, že ekonomika v tomto prípade nie je tým rozhodujúcim faktorom, ktorý ovplyvňuje výšku výdavkov na obranu, ale je to potreba zvýšenia úrovne zaistenia bezpečnosti a obrany štátu.

ZÁVER

Záverom tohto príspevku možno uviesť, že výdavky na obranu sú ovplyvňované viacerými faktormi, čo bolo predmetom skúmania už viacerých zahraničných odborníkov (Kirk, 2019; Odehnal, 2018; Nikolaidou, 2008; Dunne, 2005). Každý pristupoval k výskumu z iného metodického hľadiska, zameriavali sa na rôzne vzorky štátov a zohľadňovali iné časové obdobia. Na základe získaných údajov za obdobie rokov 2000-2023 je viditeľný negatívny vplyv hospodárskej a ekonomickej krízy, obdobia pandémie COVID-19 a najmä nové vojenské konflikty vo svete. Kým počas obdobia hospodárskej krízy nielen v Slovenskej republike, ale aj v ostatných štátoch NATO vlády znižovali výdavky smerujúce na obranu, tak v období vzniku nových významných vojenských konfliktov sa nepomerne zvýšili

dané výdavky. Citeľný dopad na financovanie obrany je u členských štátov NATO susediacich s Ukrajinou a Ruskom, ktoré najviac pociťujú zvýšenú hrozbu. Aj to je jedným z dôvodov, prečo tieto krajiny už v roku 2023 splnili záväzok vyčleňovať finančné prostriedky vo výške 2 % HDP. Celkovo za posledných desať rokov (2014 až 2023) vzrástli výdavky na obranu v členských štátoch NATO o zhruba 384 miliárd USD, čo predstavuje nárast o cca 28,8 %.

Obrana pred vonkajšími hrozbami je jednou z kľúčových úloh každého štátu. Jedným z kľúčových nástrojov na zabezpečenie obrany pred vonkajšími hrozbami sú ozbrojené sily štátu. Napriek tomu, že ich výcvik, príprava, modernizácia, personálne, finančné, materiálo-technické zabezpečenie, ako aj výskum, vývoj a rozvoj sú drahé, rovnako ako nové, moderné zbrane, zbraňové systémy a bojová technika, v záujme zabezpečenia obrany je nevyhnutné, aby členské štáty NATO dokázali konsolidovať svoje rozpočty a našli priestor na zvýšenie výdavkov na obranu – v záujme vlastnom i kolektívnom.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

- BELAN, L. – UCHAĽ, M. 2018. Narušenie bezpečnosti. In *Národná a medzinárodná bezpečnosť 2018 – zborník vedeckých prác z medzinárodnej vedeckej konferencie*. Liptovský Mikuláš : Akadémia ozbrojených síl generála M. R. Štefánika, 2018, s. 29-38. ISBN 978-80-8040-568-7,
- BELAN, L. 2016. Vlastnosti bezpečnosti. In *Národná a medzinárodná bezpečnosť 2016 – zborník vedeckých a odborných príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie*. Liptovský Mikuláš : Akadémia ozbrojených síl generála M. R. Štefánika, 2016, s. 31-38. ISBN 978-80-8040-534-2.
- BRIZGALOVÁ, L.-MULLNER, V.-ODEHNAL, J.-NEUBAUER,J. 2022, Ovlivňujú ekonomické determinanty veľkosť vojenských výdajů? In *Vojenské rozhledy*, ročník 2022, číslo 3 Dostupné na internete: <https://www.vojenskerozhledy.cz/archiv-menu-search/rocniky-od-1992>.
- DP. 2023. Baltics to Up Defense Spending to Three Percent of GDP. In *Defense post*, 2023. [online] [cit. 29.04.2024]. Dostupné na internete: <https://www.thedefensepost.com/2022/12/12/baltics-up-defense-spending/et>
- HOFREITER, L. – ZVAKOVÁ, Z. 2019. *Teória bezpečnosti*. Krakow : European Association for Security, 2019. 258 s. ISBN 978-83-61645-35-1.

- HORÁK, R. – KRČ, M. – PLACZEK, J. 1998. *Vojenské výdavky*. In *Ekonomika obrany štátu. Vybrané kapitoly*. Brno : Univerzita obrany, 1998. 325 s. ISBN 80-85960-06-00.
- HROZENSKÁ, B. 2020. *Obrana, bezpečnosť, financie*. Bratislava : Ministerstvo obrany SR Analytický útvar, 20. október 2020, analýza č. 2-2020.
- IVANČÍK, R. 2012. *Alokačná a technická efektívnosť financovania obrany v Slovenskej republike*. Liptovský Mikuláš : Akadémia ozbrojených síl generála M. R. Štefánika, 2012. 146 s. ISBN 978-80-8040-444-4.
- IVANČÍK, R. 2022. *Bezpečnosť. Teoreticko-metodologické východiská*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2022. 240 s. ISBN 978-80-7380-873-0.
- JIRÁSKOVÁ, S. 2022. *Ekonomika obrany. Vybrané kapitoly*. Liptovský Mikuláš: Akadémia ozbrojených síl generála M. R. Štefánika, 2022. 326 s. ISBN 978-80-8040-627-1.
- JURČÁK, V. – IVANČÍK, R. 2023. *Bezpečnostná a obranná politika Európskej únie*. Liptovský Mikuláš : Akadémia ozbrojených síl generála M. R. Štefánika, 2023. 290 s. ISBN 978-80-8040-661-5.
- JURČÁK, V. – MAJCHÚT, I. 2016. Irregular activities and armed forces. In *Ante Portas – Studia nad Bezpieczeństwem : Obrona Terytorialna i jej rola we współczesnych systemach bezpieczeństwa*, 2016, s. 315-328. ISSN 2353-6306.
- JURČÁK, V. 2013. Asymetrické hrozby v bezpečnostnom prostredí 21. storočia. In *Bezpečnostné fórum 2013 – zborník vedeckých prác z medzinárodnej vedeckej konferencie*. Banská Bystrica : Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov Univerzity Mateja Bela, 2013, s. 614-623. ISBN 978-80-557-0497-5.
- KOUDELKA, Z. 2016. *Mezinárodní konflikty a bezpečnost státu*. Ostrava : Key publishing, 2016. 74 s. ISBN 9788074182648.
- MAJCHÚT, I. 2018. Súčasný bezpečnostný aspekt. In *Národná a medzinárodná bezpečnosť 2018 – zborník vedeckých a odborných prác z medzinárodnej vedeckej konferencie*. Liptovský Mikuláš : Akadémia ozbrojených síl generála M. R. Štefánika, 2018, s. 233-241. ISBN 978-80-8040-568-7.
- NATO. 2024. Defence Expenditure of NATO Countries (2014-2023). In *North Atlantic Treaty Organisation*, 2024. [online] [cit. 28.04.2024]. Dostupné na internete: <https://www.nato.int/nato-static-fl2014/assets/pdf/2023/7/pdf/230707-def-exp-2023-en.pdf>.
- NATO. 2024. Secretary General welcomes unprecedented rise in NATO defence spending. In *North Atlantic Treaty Organisation*, 2024. [online] [cit. 28.04.2024]. Dostupné na internete: https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_222664.htm.

Medzinárodná vedecká konferencia
„AKTUÁLNE PROBLÉMY VOJENSKEJ LOGISTIKY A MANAŽMENTU ZDROJOV
V OBLASTI OBRANY A BEZPEČNOSTI - 2024“
23. októbra 2024, Liptovský Mikuláš

- NBS. 2024. Národná banka Slovenska – makroekonomické ukazovatele [online] [cit. 16.09.2024]. Dostupné na internete: <https://www.nbs.sk/statisticke-udaje/vybrane-makroekonomicke-ukazovatele/makroekonomicka-databaza/>.
- SAMUELSON, P. A. – NORDHAUS, W. D. 1992. *Ekonomía*. Bratislava: Bradlo. 1992. 555 s. ISBN 80-7127-031-8.
- SIPRI. 2023. Military Expenditure Database. In *Stockholm International Peace Research Institute*, 2023. [online] [cit. 28.04.2024]. Dostupné na internete: <https://www.sipri.org/databases/milex>.
- ŠEFČÍK, V. 1999. *Ekonomika a obrana štátu*. Praha : Ministerstvo obrany Českej republiky. 1999. 206 s. ISBN 80-7278-014-X.
- ŠÚ SR 2024. Štatistický úrad Slovenskej republiky – štatistiky-národné účty [online] [cit. 16.09.2024]. Dostupné na internete: <https://www.slovak.statistics.sk/wps/portal/ext/themes/macroeconomic/accounts/indicators/>.

Ing. Marika HÚLEKOVÁ

Akadémia ozbrojených síl generála M. R. Štefánika
Demänovská cesta 393
031 01 Liptovský Mikuláš
marika.hulekova@aos.sk